

Redzyuk T. Y.
Palyanitsa T. M.

National University of Food Technologies

THE MAIN DIFFERENCES OF FINANCIAL AND TAX ACCOUNTING OF FIXED ASSETS AND WAYS OF THEIR HARMONIZATION

Summary

The main differences between financial and tax accounting of fixed assets. In more detail these differences are analyzed on the example of the costs of repair and improvement of fixed assets. Suggested ways of harmonization, which involve making certain changes in tax law at the expense of suggestions that were voiced in article.

Key words: non-current assets, fixed assets, repair costs, harmonization.

УДК 657.6:179

Проскуріна Н. М.

Запорізький національний університет

ЗАСТОСУВАННЯ ЕТИЧНИХ НОРМ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ АУДИТУ

В статті визначено місце кодексу етики в регулюванні аудиторської діяльності в Україні; досліджено основні етичні вимоги до професії аудитора та проблемні аспекти їх реалізації в Україні; розроблено принципову схему побудови кодексу професійної етики на рівні аудиторської фірми.

Ключові слова: професійна етика, кодекс етики, чесність, об'єктивність, незалежність, професійна компетентність, конфіденційність, професійна поведінка.

Постановка проблеми. Аудитори відіграють у сучасному суспільстві важливу роль. Специфіка їх професійної діяльності полягає в тому, що вони змушені працювати в умовах постійно виникаючих етичних конфліктів. Проблеми етичного характеру можуть мати різну складність, але кожного разу вони вимагають ретельного підходу до їх вирішення. У зв'язку з цим аудиторам необхідно не тільки досконало знати норми професійної поведінки, але й неухильно їх дотримуватися.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Загальні питання аудиторської етики та професійної культури аудиторів досліджено в наукових працях І.А. Ангеліної, В.П. Бондаря, В.П. Бралатан, Ф.Ф. Бутинця, Я.А. Гончарука, Н.І. Дорош, Д.В. Єременко, О.Л. Макеевої, О.Ю. Редько, О.А. Петрик, В.С. Рудницького, В.П. Суйца, О.О. Терехова, Л.В. Чижевської, Н.С. Шалімової, А.Д. Шеремета. На значну увагу заслуговують результати досліджень, проведених Р. Адамсом, М. Бенісом, Р. Доджем, Дж.Л. Лоббеком, Дж.К. Робертсоном. Незважаючи на вагомий вклад науковців та економістів-дослідників, проблема дотримання аудиторами етичних вимог залишається досі дискусійною та потребує особливої уваги і подальшого дослідження.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У більшості існуючих наукових праць, присвячених питанням етичних норм аудиту, в повній мірі не досліджені теоретичні положення та практичні аспекти: незалежності аудитора від держави та суб'єкта, що перевіряється; принцип конфіденційності, оскільки поняття аудиторської таємниці не визначено у вітчизняному законодавстві; регламентації етичних норм на рівні аудиторської фірми.

Мета статті. Головною метою статті є дослідження актуальних проблем реалізації основних етичних принципів аудиту на рівні аудиторських фірм з урахуванням специфіки аудиторської діяльності в Україні

Виклад основного матеріалу. Професійна етика – це система конкретизованих моральних норм і принципів з урахуванням особливостей тієї чи іншої професії і діяльності людей [1, с. 13]. Соціальна значимість професії визначає підвищену відповідальність перед суспільством представників цієї професії. У цьому зв'язку етичний кодекс є додатковою перешкодою на шляху різних професійних зловживань і порушень.

В сучасних умовах невизначеності і ризику все частіше виникають моральні колізії, розв'язати які, спираючись тільки на професійні знання, неможливо. Тому основним зміст етичних кодексів має бути спрямований на формулювання й впровадження в професійне середовище принципів і норм професійної етики, які спрямовані на вирішення морально-етичних проблем і спірних ситуацій, запобігання зловживань у різних сферах професійної діяльності.

Професія аудитора – це професія фахівців, яких визнає суспільство як гарантів впевненості користувачів фінансової звітності в її достовірності, повноті та відповідності чинному законодавству [2].

Вперше в Україні загальні етичні вимоги до професії аудитора були згадані у Законі України «Про аудиторську діяльність» у квітні 1993 року. Зокрема передбачена вимога до аудиторів щодо високого рівня якості послуг, конфіденційності одержаної в ході перевірки інформації, обмеження діяльності наданням аудиторських та супутніх аудиту послуг, обов'язкового забезпечення незалежності аудиторів [3].

У грудні 1998 р. АПУ затверджено Кодекс професійної етики аудиторів, при розробці якого було широко використано головні принципи і процедури, які містив Кодекс етики МФБ 1997 року видання. В подальшому АПУ було відмічено, що для швидкого й ефективного розвитку аудиту в Україні необхідно максимально використувати накопичений зарубіжний досвід.

Саме тому в квітні 2003 р. У якості національних були прийняті МСА, які містять в собі і Кодекс етики професійних бухгалтерів МФБ.

Кодекс етики – це зведення моральних принципів і норм, а також правил поведінки аудиторів, які мають дотримуватися аудитори та аудиторські фірми при здійсненні професійної діяльності (табл. 1).

Саме принцип незалежності викликає безліч дискусій серед науковців та аудиторів-практиків. На думку більшості науковців, абсолютна незалежність – це ідеал, який є недосяжним априорі, оскільки кожна особа пов'язана з іншими людьми не лише прямими фінансовими та економічними зв'язками, але й іншими непрямими зв'язками соціального та економічного характеру, які базуються на загальних цінностях, прихильностях та національній приналежності. Але без прагнення до цього ідеалу аудиторська діяльність взагалі втрачає сенс [5, с. 25].

Незалежність у контексті аудиторської діяльності означає можливість здійснювати аудиторські послуги, давати оцінку отриманих результатів і становити аудиторський висновок з неупередженої точки зору. Залежність від будь-якої зацікавленості в аудиторській діяльності визнається несумісною з принципами чесності та об'єктивності аудитора.

Аудитор повинен бути незалежним у рамках своїх професійних суджень від держави, керівника аудиторської фірми, економічного суб'єкта, що перевіряється і будь-якої третьої сторони. Проте на практиці повної незалежності досягти неможливо тому що:

– по-перше, аудитор залежить від держави в частині закону, що повинний вимагати і захищати цю незалежність;

– по-друге, звичайно не можна стверджувати, що аудитори незалежні від власників і керівників аудиторської фірми. І це цілком зрозуміло, так як аудитори, знаходячись в трудових відносинах, мають виконувати доручення керівництва аудиторської фірми, тому що відповідальність за результати аудиту покладається саме на аудиторську фірму.

– по-третє, існування відповідного рівня залежності аудитора від суб'єкта, що перевіряється. Дане твердження пов'язує з тією думкою, що той, хто платить, може певним чином впливати на результати аудиторської перевірки. Проте, як справедливо зауважує Єременко Д. В. [6, с. 131], тут проблема в не тім, хто оплачує аудиторські послуги, тому що якщо не економічний суб'єкт, то хтось інший повинен оплачувати їх, а в тім, як обмежити втручання замовника, а також послабити мотивацію тиснути на аудиторів.

Таблиця 1

Характеристика принципів професійної етики аудиторів*

Основні принципи аудиту	Кодекс етики професійних бухгалтерів	Посилання
Чесність (добросовісність)	бути щирим та чесним в усіх професійних та ділових стосунках	п. 100.5, с. 7
	принцип означає зобов'язання всіх професійних бухгалтерів бути відвертими та чесними в усіх професійних та ділових стосунках, а також чесне ведення справ та правдивість	п. 110.1, с. 12
Об'єктивність	не допускати упередженості, конфлікту інтересів або неправомірного впливу з боку інших осіб на професійні або ділові судження	п. 100.5, с. 7
	принцип означає зобов'язання всіх професійних бухгалтерів не ставити під загрозу їхнє професійне чи ділове судження внаслідок упередженості, конфлікту інтересів або неправомірного впливу з боку інших осіб	п. 120.1, с. 13
Професійна компетентність та належна ретельність	підтримувати професійні знання та навички на рівні, потрібному для забезпечення отримання клієнтом чи роботодавцем компетентних, професійних послуг, що базуються на сучасних тенденціях практики, законодавстві та методиках, а також діяти сумлінно і відповідно до застосованих технічних та професійних стандартів	п. 100.5, с. 8
	принцип означає такі зобов'язання всіх професійних бухгалтерів: а) підтримувати професійні знання та навички на рівні, необхідному для надання клієнтам або роботодавцям компетентних професійних послуг; б) діяти ретельно відповідно до застосованих технічних та професійних стандартів, надаючи професійні послуги	п. 130.1, с. 14
Конфіденційність	поважати конфіденційність інформації, отриманої в результаті професійних та ділових стосунків, і тому не розголошувати таку інформацію третім сторонам без належного та спеціального дозволу, якщо немає юридичного чи професійного права її розкривати; не використовувати цю інформацію для особистої вигоди професійного бухгалтера або третіх сторін	п. 100.5, с. 8
	принцип означає зобов'язання всіх професійних бухгалтерів утримуватися від: а) розкриття за межами фірми або організації-роботодавця конфіденційності інформації, отриманої в результаті професійних та ділових стосунків, без належного та спеціального дозволу або якщо немає юридичного чи професійного права її розкривати; б) використовувати конфіденційну інформацію, отриману в результаті професійних та ділових стосунків, на власну користь чи на користь третіх сторін	п. 140.2, с. 15
Професійна поведінка	дотримуватися відповідних законів та нормативних актів та утримуватися від будь-яких дій, які дискредитують професію	п. 100.5, с. 8
	принцип означає зобов'язання всіх професійних бухгалтерів дотримуватись відповідних законів та нормативних актів, а також уникати будь-яких дій, що, як відомо або повинно бути відомо професійному бухгалтерові, можуть дискредитувати професію. Це стосується дій, щодо яких розсудлива та поінформована третя сторона, оцінюючи всі конкретні факти та обставини, доступні професійному бухгалтеру на той час, ймовірно, дійшла б висновку, що вони негативно впливають на добру репутацію професії	п. 150.1, с. 17
Незалежність	незалежність думки – така спрямованість думки, яка дає можливість висловити висновок без будь-якого впливу, що може поставити під загрозу професійне судження, та діяти добросовісно, з об'єктивністю та професійним скептицизмом; незалежність поведінки – уникнення фактів та обставин настільки суттєвих, що розсудлива та поінформована третя сторона, зваживши усі конкретні факти й обставини, ймовірніше за все, дійшла би висновку, що добросовісність, об'єктивність чи професійний скептицизм фірми чи члена групи з проведення аудиту були під загрозою.	п. 290.6, с. 36

*систематизовано за джерелом [4]

Коло проблемних питань має в Україні і реалізація принципу конфіденційності, а саме:

– у вітчизняному законодавстві не розглядається поняття аудиторської таємниці. Поняття аудиторської таємниці, так би мовити «трансформувалося» в принцип конфіденційності, який укладається в нерозповсюдженні й ненаданні третім особам інформації про діяльність суб'єкта господарювання – замовника аудиторських послуг або документів, що складаються в ході надання цих послуг документів, а також у нерозголошенні відомостей, що містять ці документи, без згоди клієнтів;

– існують певні суперечності між Законом України «Про аудиторську діяльність» та положеннями інших законодавчих актів стосовно участі аудиторів у системі фінансового моніторингу, у тому числі в частині забезпечення умов дотримання принципу конфіденційності [7, с. 86-87].

Об'єктивність – це інтелектуальна позиція, що надає цінність професійним послугам аудиторів. Принцип об'єктивності накладає зобов'язання неупередженості й інтелектуальної чесності.

Складним є і питання чесності, адже діяти чесно, правдиво – це особистий моральний вибір кожної окремо взятої людини. Аудитор, який заслугоує довіри – це, в першу чергу, порядна людина, для якої чесність та неупередженість не просто слова, а стиль життя. В міжнародній практиці аудиту принцип чесності є одним з фундаментальних елементів професійного визнання, з якого виникає суспільна довіра до аудиту.

Компетентність виникає із синтезу навчання, досвіду та безперервного професійного самовдосконалення, в тому числі шляхом щорічного підвищення кваліфікації за програмами, затвердженими АПУ. Компетентність передбачає досягнення та підтримки такого рівня знань і навичок, який би дозволяв аудиторам надавати послуги тільки високого рівня якості. Аудитор відповідає за адекватну оцінку того, чи відповідає його рівень освіти і досвіду прийнятним на себе зобов'язанням. Надзвичайно важливо для аудитора акумулювати комплекс знань та використовувати свій досвід і інтуїцію для масштабного бачення і сприяння у вирішенні проблем розвитку замовника аудиту в цілому.

Відповідно до ст. 21 Закону України «Про аудиторську діяльність» [3] за неналежне виконання своїх зобов'язань аудитор (аудиторська фірма) несе майнову та іншу цивільно-правову відповідальність відповідно до договору та закону. Порушення аудитором принципів професійної етики (професійної поведінки, професійної компетентності, незалежності) також передбачає відповідальність у вигляді попередження, зупинення чинності сертифіката аудитора на строк від одного року або анулювання сертифіката аудитора, виключення з Реєстру аудиторських фірм і аудиторів.

За порушення принципу конфіденційності, відповідно до ст. 232 ККУ, а саме за умисне розголошення комерційної таємниці без згоди її власника особою, якій ця таємниця відома у зв'язку з професійною або службовою діяльністю, якщо воно вчинене з корисливих чи інших особистих мотивів і завдало істотної шкоди суб'єкту господарської діяльності, карається штрафом від 200 до 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк [8].

У роботі аудиторів виникають із клієнтами: від найпростіших ситуацій різного тлумачення

нормативних документів до надзвичайних фактів, пов'язаних із шахрайством, зловживаннями або чимсь іншим, що вимагають неупередженої об'єктивної оцінки. Сама по собі ситуація, коли погляди аудитора і клієнта на ту або іншу проблему не збігаються, не є питанням професійної етики. Вона переростає в етичну проблему, якщо з приводу об'єктивного викладення фактів аудитор зазнає тиску з боку клієнта або керівництва аудиторської фірми, коли він постає перед дилемою втрати клієнта у випадку повної об'єктивності при викладенні виявлених фактів.

Аудитори – це основний капітал аудиторських фірм. Їхня професійна діяльність безпосередньо впливає на добробут фірми, її авторитет у клієнтів, перспективи розвитку. Взаємовідносини аудиторської фірми та її співробітників – аудиторів не можуть регулюватися тільки трудовим законодавством, бо в значній мірі засновані на моральних, етичних принципах. Етика взаємовідносин аудитора з аудиторською фірмою вимагає взаємної відповідальності, доцільності дій, співмірності досягнутих результатів, неупередженості в діях, відданості в справах і вчинках.

Кодекс етики має важливе практичне значення, тому що містить пояснення, як застосовувати концептуальний підхід до дотримання основних принципів етики в конкретних ситуаціях. Це пов'язане з тим, що обставини роботи аудитора можуть створювати погрози порушення основних принципів етики. Концептуальний підхід до дотримання основних принципів етики укладається в наступному: аудитор повинен ідентифікувати погрози порушення основних принципів етики, оцінювати їх і вживати відповідні дії відносно таких погроз.

Останнім часом актуальним стає дослідження не лише етики аудиторів, а й етичності поведінки суб'єктів господарювання – замовників аудиторських послуг. Важливість етичної поведінки для бізнесу і майбутньої стабільності підприємств залежить від таких факторів як: чесність управлінського персоналу; репутація і управління взаємовідносинами з ключовими зацікавленими сторонами; зниження витрат, зменшення ризиків і вдосконалення ринку [9, с. 46].

Для забезпечення якості надання аудиторських послуг, відповідного іміджу, високих фінансових показників діяльності аудиторської фірми постає необхідність в організації та здійсненні процедур контролю якості роботи аудиторів на різних рівнях, обов'язковим елементом якого буде перевірка дотримання аудитором етичних вимог (рис. 1).

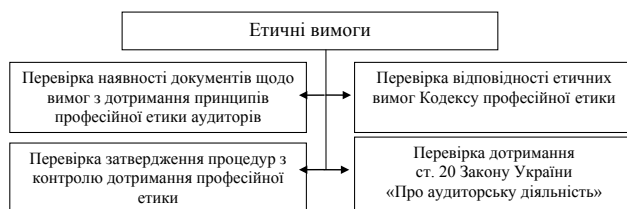

Рис. 1. Процедури перевірки організації системи контролю якості за елементом «Етичні вимоги» [10, с. 581]

На рівні аудиторської фірми контроль за дотриманням професійної етики реалізується через розробку, впровадження та виконання для конкретних обставин своєї професійної практики внутрішніх стандартів та положення (кодексу) професійної етики.

Кодекс професійної етики є індивідуальним, авторським в кожній аудиторській фірмі, їхній зміст – закрита інформація. Автор, використовуючи власний практичний досвід в сфері аудиту, спираючись на вимоги нормативно-правових актів, що регулюють аудиторську діяльність, та теоретичні напрацювання вчених розробив змістовну принципову структуру Кодексу професійної етики аудиторської фірми (табл. 3).

Таблиця 3
Змістовна принципова структура Кодексу професійної етики аудиторської фірми

Найменування розділу	Зміст розділу
Передмова	1. Підстава для розробки Кодексу. 2. Прізвище, ім'я по-батькові розробників кодексу. 3. Підстава для прийняття та надання чинності кодексу. 4. Дата введення в дію Кодексу.
Основні терміни та поняття кодексу	Формулювання основних термінів та понять, що використовуються в кодексі.
Загальні положення	1. Мета і загальні принципи розробки Кодексу, необхідність використання Кодексу. 2. Об'єкт стандартизації. 3. Сфера застосування Кодексу.
Зміст Кодексу	Розділ I. Модель поведінки аудитора. Розділ II. Чесність. Розділ III. Об'єктивність. Розділ IV. Професійна компетентність і належна ретельність. Розділ V. Конфіденційність. Розділ VI. Професійна поведінка. Розділ VII. Загрози порушення основних принципів поведінки аудитора. Розділ VIII. Застережні заходи. Розділ IX. Розв'язання етичних конфліктів. Розділ X. Застосування основних принципів до конкретних ситуацій. глава I Конфлікт інтересів. глава II Інша думка. глава III Гонорар та інші види винагороди. глава IV Реклама та пропозиція професійних послуг. глава V Подарунки та знаки уваги. глава VI Незалежність та об'єктивність у всіх інших видах послуг.
Додатки	Зразки заяв та відповідних документів щодо дотримання етичних принципів аудиторами та іншими працівниками аудиторської фірми.

Зразки заяв та відповідних документів щодо дотримання етичних принципів аудиторами та ін-

шими працівниками аудиторської фірми доречно формувати за етапами (стадіями) аудиту (табл. 4).

Таблиця 4
Додатки до Кодексу професійної етики аудиторської фірми (фрагмент)

Етапи аудиту	Перелік документів
Планування	Контрольний аркуш незалежності ТОВ «АФ «_____»». Анкета «Оцінка загроз незалежності та застосування застережних заходів», Заява про незалежність при прийнятті завдання (бланк). Пам'ятка та рекомендації щодо професійної етики у спілкуванні із клієнтом.
Виконання завдання	Заява про незалежність при виконанні завдання (бланк). Контрольний перелік для оцінки загроз щодо професійної етики при виконанні завдань з надання впевненості. Тест дотримання політики незалежності (при виконанні завдання з надання впевненості).
Завершальний етап	Заява про незалежність на завершальному етапі виконання завдання (бланк). Тест дотримання чесності, об'єктивності, професійної компетентності, професійної поведінки (члена групи з виконання завдання з надання впевненості).

Політика аудиторської фірми щодо дотримання етичних вимог повинна містити інформацію про основні загрози дотримання фундаментальних принципів, застережні заходи щодо усунення або зменшення до прийняттого рівня вказаних загроз, відповідні процедури щодо усунення етичних конфліктів, визначення відносного розміру гонорару, тощо.

Аудиторам в суспільстві будуть довіряти тільки за умови надання ними аудиторських послуг на високому якісному рівні. Тому аудиторам мають бути зацікавлені в інформуванні користувачів аудиторських послуг про те, що послуги виконуються відповідно до етичних вимог і вимог якості, які покликані забезпечити найвищий професійний рівень.

Висновки і пропозиції. Таким чином, для забезпечення якісного аудиту, окрім обов'язкового застосування етичних принципів з боку аудитора, необхідним є існування відповідних етичних норм в економічних відносинах у суспільстві в цілому. Ефективна перевірка є майже неможливою без мінімального рівня етики бізнесу. Відповідно, результативність та якість аудиторської перевірки прямо пропорційні ступеню дотримання аудиторами норм професійної етики та ступеню етичності суспільства в цілому.

Список літератури:

- Бралатан В.П. Професійна етика / В.П. Бралатан, В.П. Гуцаленко, Н.Г. Здирко. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 252 с.
- Про аудиторську діяльність: Закон України від 22.04.1993 р. № 3125 XII (редакція від 12.12.2012) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.
- Шалімова Н.С. Аудит та інші послуги: проблема забезпечення незалежності аудиторів / Н.С. Шалімова // Економіка та держава. – 2010. – № 8. – С. 25–28.
- Єременко Д.В. Проблеми незалежності аудиторської діяльності в Україні / Д.В. Єременко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 5. – С. 128–133.
- Носова І.В. Проблемні питання реалізації принципу конфіденційності аудиту в Україні / І.В. Носова // Управління розвитком. – 2012. – № 7. – С. 86–87.
- Макеева Е. Давайте поговорим о профессиональной этике / Е. Макеева // Незалежний аудитор. – 2012. – №4. – С. 45–46.
- Етичні вимоги до професії аудитора [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.audit.lviv.ua/uk/statti/20-statti-dlja-buhgaltera/1790-jeticheskie-trebovanija-k-professii-auditora.html>.
- Кодекс етики професіональних бухгалтерів. – Новосибірськ: САФБД, 2011. – 232 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.misb fm.ru/sites/all/files/uploaded/files/kodeks_etiki_professionalnyh_buhgalterov.pdf.
- Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III (редакція від 15.04.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
- Проскуріна Н. М. Процедурне забезпечення аудиту. Теорія та практика: монографія / Н. М. Проскуріна. – К. : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2011. – 739 с.

Проскурина Н. Н.

Запорожский национальный университет

ПРИМЕНЕНИЕ ЭТИЧЕСКИХ НОРМ В СОВРЕМЕННЫХ РЕАЛИЯХ АУДИТА

Резюме

В статье определено место кодекса этики в регулировании аудиторской деятельности в Украине; исследованы основные этические требования к профессии аудитора и проблемные аспекты их реализации в Украине; разработана принципиальная схема создания кодекса профессиональной этики на уровне аудиторской организации.

Ключевые слова: профессиональная этика, кодекс этики, честность, объективность, независимость, профессиональная компетентность, конфиденциальность, профессиональное поведение.

Proskurina N. N.

Zaporozhye National University

ETHICS APPLICATION IN TODAY'S REALITIES OF AUDIT

Summary

The article defines the effect of ethics code in adjustment of auditing in Ukraine; it studied the basic ethic requirements to auditing profession and the problematic aspects of their implementation in Ukraine; the principal scheme of creating the code of professional ethics at the audit organization level is developed.

Key words: professional ethics, ethics code, honesty, objectivity, independence, professional competence, confidentiality, professional behavior.

УДК 657.6:001.11

Рубитель О. Ю.

Институт економіки

Класичного приватного університету

ПРОБЛЕМЫ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «АУДИТ»

Розглянуто, проаналізовано та розкрито сутність і зміст поняття «аудит». Досліджено сутність інших законодавчих термінів, в яких присутнє слово «аудит». Сформовано власну думку автора щодо тлумачення цього поняття.

Ключові слова: аудит, контроль, перевірка.

Постановка проблеми. У світі інститут аудиту покликаний забезпечити розвиток економічних відносин та сприяти росту вітчизняної економіки. Для України аудит – це відносно нова форма фінансового контролю, яка, проте, вже має свою історію розвитку та імплементації. Чинне законодавство України містить визначення поняття «аудит». Водночас наукові підходи до цього поняття вкрай неоднозначні. Крім того термін «аудит» на сьогодні широко використовується не лише до фінансової звітності, а й розповсюджується на контроль у сфері управління персоналом, енергетики, екології тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми визначення сутності поняття «аудит» висвітлювалися багатьма вітчизняними і зарубіжними вченими, серед яких: Ф.Ф. Бутинець, О.С. Глинская, Є.М. Гутцайт, Г.М. Давидов, Р.А. Костирко, С.П. Лозовицький, Є. В. Мних, В.П. Пантелеєв, О.А. Петрик, І.І. Пилипенко, О.Ю. Редько, В.С. Рудницький, В.Я. Савченко, А.А. Терехов, Б. Ф. Усач, Г.А. Юдина та інші. Проте аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про відсутність єдиного підходу до визначення змісту поняття «аудит».

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Наявність різних підходів, тлумачень та застосування синонімів (перевірка, фінансовий контроль) створює плутанину у розумінні.

Мета статті. Метою статті є визначення сутності поняття «аудит» та узагальнення існуючих наукових та нормативних підходів до тлумачення цього поняття.

Виклад основного матеріалу. Масове відкриття акціонерних товариств сприяло активізації аудиторської діяльності. Передумовами цього розвитку слід вважати: виникнення форми фіктивного капіталу, з якої власники акцій отримують доходи у вигляді дивідендів; прийняття рішень на підставі необ'єктивної інформації, що приводило до кризового стану деякі акціонерні товариства; потреба у професійних знаннях фахівців, які б були здатні висловити незалежне судження про достовірність фінансової звітності; розподіл інтересів власників коштів та адміністрації товариств; необхідність попередження ризику при прийнятті рішень; становлення фондового ринку [1, с. 6-7].

В США існує думка, що на лікаря, адвоката та аудитора грошей шкодувати не варто [1, с. 7]. Міжнародна практика також свідчить про те, що думка аудитора є гарантом чесності та відкритості підприємства. Отже, зовнішній аудитор у відносинах з підприємствами займає почесне місце фінансового помічника, що допоможе при прийнятті рішень у сфері управління підприємством. Або, як зазначає В.П. Пантелеєв, аудитор є гарантом того, що фінансовий стан, відображений в оприлюдненій звітності, відповідає дійсності [2, с. 48].